

POSTANOWIENIE

Dnia 17 czerwca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania G. P.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Rybniku
o prawo do górniczej emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 17 czerwca 2025 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z dnia 23 października 2024 r., sygn. akt III AUa 1339/24,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z dnia 23 października 2024 r. oddalił apelację ubezpieczonego G.P. od wyroku Sądu Okręgowego w Rybniku z dnia 14 maja 2024 r. oddalającego odwołanie ubezpieczonego od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Rybniku z dnia 7 grudnia 2023 r. odmawiającej ubezpieczonemu prawa do emerytury górniczej w związku z osiągnięciem wieku 55 lat, o której mowa w art. 50a ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2024 r., poz. 1631 ze zm., dalej jako ustawa emerytalna).

W ocenie Sądów obu instancji ubezpieczonemu, który nabył prawo do emerytury górniczej bez względu na wiek na podstawie dawnego art. 48 ustawy emerytalnej (obecnie art. 50e), a następnie - w związku z ukończeniem 50 lat - do

emerytury górniczej na podstawie art. 50a ust. 2 tej ustawy (począwszy od dnia 1 marca 2011 r.), nie przysługuje prawo do kolejnej emerytury górniczej w związku z osiągnięciem wieku 55 lat, o której mowa w art. 50a ust. 1 ustawy emerytalnej.

Niewątpliwie ubezpieczony po nabyciu prawa do górniczej emerytury ze względu na wiek i posiadany staż pracy górniczej podlegał nadal ubezpieczeniom społecznym przez okres ponad 30 miesięcy, liczony do daty zgłoszenia ponownie wniosku o przyznanie górniczej emerytury z uwagi na uzyskany wiek 55 lat i posiadany wcześniej wymagany w art. 50a ust. 1 ustawy emerytalnej okres pracy górniczej i równorzędnej. Niemniej jednak emerytura górnicza z art. 50a tej ustawy, przysługująca ze względu na wiek (określony w ust. 1 i 2 tego przepisu na odpowiednio 55 i 50 lat) oraz staż pracy górniczej (odpowiednio 10 i 15 lat pracy górniczej, o której mowa w art. 50c ust. 1 tej ustawy), nie dotyczy dwóch różnych świadczeń emerytalnych. Wobec tego osoba, która z chwilą ukończenia 50-go roku życia nabyła prawo do górniczej emerytury z ust. 2 art. 50a, nie uzyskuje prawa do górniczej emerytury po osiągnięciu wieku 55 lat, o którym mowa w jego ust. 1. W ramach art. 50a ustawy emerytalnej nie ma podstaw do przyjęcia, że ubezpieczony jedynie z racji osiągnięcia wieku 55 lat nabyłby prawo do górniczej emerytury w oparciu o odmiennie skonstruowane przesłanki dotyczące stażu pracy górniczej. Nabywając prawo do górniczej emerytury w wieku 50 lat ubezpieczony spełniał już bowiem wymogi stażowe z art. 50a ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej. W obrębie przesłanek nabycia prawa do górniczej emerytury ze względu na wiek z art. 50a ustawy emerytalnej nie ma istotnej odmienności sprawiającej, że są to dwa odrębne świadczenia emerytalne w rozumieniu art. 95 tej ustawy, które podlegają odmiennym reżimom prawnym, co sugeruje ubezpieczony.

Ubezpieczony w całości zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną, wnosząc o jego uchylenie w całości oraz uchylenie w całości wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu lub innemu sądowi równorzędnemu wraz z rozstrzygnięciem o kosztach postępowania kasacyjnego, w tym kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

W skardze kasacyjnej zarzucono naruszenie przepisów prawa materialnego:

1) art. 50a ust. 1 i 2 w związku z art. 50c ust. 1 i ust. 2, art. 50e ust. 1-3, art. 53

ust. 1-4 i art. 21 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej, przez błędną wykładnię i nieprawidłowe przyjęcie, że górnicza emerytura z art. 50a ustawy emerytalnej - której uzyskanie wiąże się ze spełnieniem zarówno warunku osiągnięcia określonego w ust. 1 i 2 wieku oraz stażu pracy górniczej, w tym okresie, o którym mowa w art. 50c ust. 1 ustawy - w istocie nie dotyczy dwóch różnych świadczeń, a osoba, która z chwilą ukończenia 50-go roku życia nabyła prawo do górniczej emerytury na podstawie art. 50a ust. 2 tej ustawy, po osiągnięciu wieku 55 lat nie uzyskuje prawa do górniczej emerytury w oparciu o art. 50a ust. 1, a co doprowadziło do odmowy skarżącemu prawa do emerytury górniczej, mimo spełnienia przez niego wszystkich przesłanek jej ponownego przyznania, oraz przy zaistnieniu okoliczności, o których mowa w art. 53 ust. 4 tej ustawy (skarżący po nabyciu uprawnień do świadczenia, którego podstawę wymiaru wskazał za podstawę wymiaru emerytury, podlegał co najmniej przez 30 miesięcy ubezpieczeniu społecznemu lub ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym), zaś emerytura (także górnicza) może być przyznana na różnych podstawach prawnych, określających różne warunki nabywania prawa do tego świadczenia (tj. art. 50e ust. 1, art. 50a ust. 1, art. 50a ust. 2 ustawy emerytalnej), gdyż tyle jest emerytur, ile przepisów, na podstawie których mogą one być przyznane, 2) art. 50a ust. 1 i 2 w związku z art. 95 ust. 1 ustawy emerytalnej, przez błędną wykładnię i nieprawidłowe przyjęcie, że emerytura z art. 50a ust. 1 i emerytura z art. 50a ust. 2 stanowią rodzajowo tożsame świadczenie, a w obrębie przesłanek nabycia prawa do emerytury ze względu na wiek w ramach art. 50a tej ustawy nie ma istotnej odmienności sprawiającej, że są to dwa odrębne świadczenia emerytalne w rozumieniu art. 95 tej ustawy, podczas gdy ust. 1 i ust. 2 przepisu art. 50a przewidują dwie różne emerytury, co do których przyznania spełnione muszą zostać różne warunki, a brak jest regulacji prawnej wykluczającej możliwość nabycia prawa do emerytury górniczej unormowanej w art. 50a ust. 1 w przypadku ubezpieczonego, który uzyskał już prawo do emerytury górniczej z art. 50a ust. 2.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, sprowadzającego się do pytania, „czy istnieje możliwość przyznania emerytury górniczej na podstawie art. 50a ust. 1 ustawy emerytalnej z zastosowaniem nowej kwoty bazowej do części

socjalnej (24% kwoty bazowej), tj. przy zastosowaniu art. 53 tej ustawy, po podleganiu przez ubezpieczonego co najmniej przez 30 miesięcy ubezpieczeniu społecznemu lub ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym po nabyciu uprawnień do świadczenia, którego podstawę wymiaru wskazał za podstawę wymiaru emerytury w sytuacji, w której ubezpieczony posiada już przyznane prawo do emerytury górniczej na podstawie art. 50a ust. 2 tej ustawy”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek, gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o jakich stanowi art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance wymienionej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., tj. na twierdzeniu o występowaniu w sprawie istotnego zagadnienia prawnego.

Sąd Najwyższy jednolicie przyjmuje, że zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego lub uregulowaniem prawnym, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane, i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie

jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 2018 r., I CSK 733/17, LEX nr 2495968; z dnia 20 marca 2018 r., III PK 56/17, LEX nr 2496289; z dnia 12 marca 2018 r., III CSK 288/17, LEX nr 2490573; z dnia 24 maja 2017 r., I UK 375/16, LEX nr 2343071; z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, LEX nr 2090999; z dnia 28 października 2015 r., I PK 17/15, LEX nr 2021940; z dnia 15 października 2015 r., I PK 3/15, LEX nr 2021593; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307; z dnia 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950). Problem przedstawiony jako istotne zagadnienie prawne nie może też sprowadzać się do zwykłej wykładni i stosowania prawa (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 marca 2009 r., III UK 90/08, LEX nr 707909 czy z dnia 26 lutego 2025 r., II PSK 36/24, LEX nr 3835776) ani sprowadzać się do wątpliwości skarżącego odnośnie do prawidłowości rozstrzygnięcia jego indywidualnej sprawy. Zatem rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego lub wątpliwości interpretacyjnych nie może się sprowadzać do odpowiedzi na zarzuty skarżącego skierowane pod adresem zaskarżonego orzeczenia ani też do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126 czy z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575) i powinny być na tyle poważne, by ich wyjaśnienie nie sprowadzało się do prostej wykładni przepisów (por. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 września 2015 r., II PK 27/15, LEX nr 201952 i z dnia 5 kwietnia 2016 r., II UK 229/14, LEX nr 3534759). W tym wyraża się publicznoprawny charakter skargi kasacyjnej. Celem realizowanym w wyniku rozpoznania skargi kasacyjnej jest bowiem ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni przepisów prawa oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój jurysprudencji i prawa pozytywnego, a nie korekta orzeczeń wydawanych przez sady powszechne (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147). Ponadto, skoro istotnym zagadnieniem prawnym w rozmiennieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa, to w konsekwencji nie

można uznać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeśli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii przedstawianej w skardze i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578; z dnia 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 1652383; z dnia 17 marca 2015 r., I PK 4/15, LEX nr 1661934, z dnia 31 marca 2025 r., I CSK 3751/23, LEX nr 3862351).

W świetle powyższego należało uznać, że przedstawione w skardze „zagadnienie prawne” jest pozorne, ponieważ w istocie sprowadza się do zwykłej wykładni art. 50a ustawy emerytalnej. Przepis ten zawiera przesłanki nabycia emerytury górniczej, zwanej emeryturą górniczą „ze względu na wiek”, w odróżnieniu od tzw. górniczej emerytury „bez względu na wiek”, przewidzianej w art. 50e tej ustawy, do której przyznania wymagany jest wyłącznie staż 25-ciu lat pracy górniczej (wykonywanej pod ziemią stale i w pełnym wymiarze). Zgodnie z art. 50a ustawy emerytalnej wiek emerytalny uprawniający do emerytury górniczej wynosi 50 lat (ust. 2) albo 55 lat (ust. 1) zarówno dla kobiet, jak i dla mężczyzn. Zróżnicowanie wieku emerytalnego w obu jednostkach redakcyjnych tego przepisu (tj. w ust. 1 i w ust. 2) jest związane z różnie ustalonym poziomem minimalnego stażu pracy górniczej (wymienionym w katalogu art. 50c ust. 1) w ogólnym stażu pracy w górnictwie wynoszącym 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, a który składa się z okresów pracy górniczej i okresów pracy równorzędnej z pracą górniczą (art. 50c ust. 2).

I tak, stosownie do art. 50a ust. 2 ustawy emerytalnej, dla nabycia prawa do emerytury górniczej w wieku 50 lat wymagane jest wykazanie 15 lat pracy górniczej wymienionej w katalogu art. 50c ust. 1, uzupełniających staż ubezpieczeniowy do 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn. Z kolei na emeryturę górniczą w wieku 55 lat – stosownie do ust. 1 art. 50a ustawy - można przejść po wykazaniu 10 lat pracy górniczej z katalogu art. 50c ust. 1. Innymi słowy, art. 50a pozwala na nabycie prawa do emerytury górniczej wraz z osiągnięciem wieku 50 lat i wykazaniem 15 lat pracy górniczej (ust. 2) albo po osiągnięciu wieku 55 lat i wykazaniu 10 lat pracy (ust. 1). Z treści art. 50a wynika więc, że przewidzianą w nim emeryturę górniczą

„ze względu na wiek” ubezpieczony może realizować albo wcześniej, gdy pracował w trudniejszych warunkach (ust. 2), albo później, gdy pracował w na nieco łatwiejszych (ust. 1). Tym samym obie jednostki redakcyjne art. 50a ustawy emerytalnej przewidują jedynie odmienne wymogi stażowe w zależności od tego, w jakim wieku ubezpieczony zdecyduje się przejść na emeryturę górniczą. Nie można więc uznać, jak sugeruje skarżący, że art. 50a w obu omawianych ustępach ustanawia prawo do dwóch rodzajów emerytury, które można nabywać „po kolei”. Tym bardziej, że – jak słusznie zauważył Sąd Apelacyjny – osoba, która przeszła na emeryturę górniczą w związku z ukończeniem 50 lat i posiadaniem 15 lat stażu pracy górniczej (art. 50a ust. 2), nie uzyskuje prawa do górniczej emerytury po osiągnięciu wieku 55 lat (art. 50a ust. 1), ponieważ przepis ten przyznaje prawo do emerytury górniczej w zależności od osiągnięcia wymaganego wieku i stażu pracy. Ustawodawca przewidział zatem w art. 50a ustawy emerytalnej prawo do emerytury górniczej w zależności od spełnienia przesłanki wieku i stażu pracy (jedno rodzajowo świadczenie), a nie prawo do „dwóch różnych emerytur górniczych” (zob. wyroki Sądu Apelacyjnego w Katowicach: z dnia 30 maja 2022 r., III AUa 718/22, LEX nr 3436382; z dnia 26 sierpnia 2016 r., III AUa 2216/15, LEX nr 2114008; z dnia 5 marca 2013 r., III AUa 1117/12, LEX nr 1294792).

Nie można przy tym pominąć, że przyjęta w orzecznictwie dopuszczalność wielokrotnego ustalania prawa do emerytury górniczej nabywanej na podstawie różnych przepisów - na którą powołuje się skarżący - dotyczy sytuacji, w której ubezpieczony, mający prawo do emerytury górniczej bez względu na wiek ubiega się o prawo do kolejnej emerytury górniczej z chwilą osiągnięcia wieku emerytalnego przewidzianego dla tego rodzaju świadczenia, ponieważ brak regulacji prawnej wykluczającej możliwość nabycia prawa do emerytury górniczej unormowanej w art. 50a ust. 2 ustawy emerytalnej w przypadku ubezpieczonego, który uzyskał już prawo do emerytury górniczej z art. 50e tej ustawy, tj. emerytury przysługującej bez względu na wiek i zajmowane stanowisko z tytułu wykonywania przez 25 lat pracy górniczej pod ziemią stale i w pełnym wymiarze czasu pracy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2014 r., I USKP 93/23, OSNP 2025 nr 4, poz. 239 oraz postanowienia: z dnia 10 kwietnia 2018 r., I UK 249/17 LEX nr 2508632; z dnia 2 marca 2017 r., I UZ 61/16, LEX nr 2284204; z dnia

20 lipca 2017 r., I UK 458/16, LEX nr 3545970 czy wyroki Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 7 lutego 2019 r., III AUa 2425/18, LEX nr 2669733; z dnia 20 lipca 2018 r., III AUa 1050/18, LEX nr 3104828; z dnia 3 listopada 2016 r., III AUa 1200/16, LEX nr 2166424).

Możliwe jest też przejście z emerytury górniczej na emeryturę w powszechnym wieku emerytalnym. Ubezpieczony, któremu przysługuje prawo do emerytury w powszechnym wieku emerytalnym i do emerytury górniczej (branżowej), ma prawo wyboru świadczenia wyższego lub korzystniejszego. Należy więc przyjąć, że ubezpieczony pobierający emeryturę górniczą może po nabyciu prawa do emerytury powszechnej wybrać to świadczenie, jeżeli kwota emerytury byłaby wyższa, z tym, że nabycie prawa do emerytury na podstawie art. 24 ustawy emerytalnej oznacza konieczność pomniejszenia podstawy obliczenia tej emerytury o sumę kwot pobranych emerytur górniczych (zob. Inetta Jędrasik-Jankowska, Komentarz do ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, [w:] Prawo do emerytury z ubezpieczenia i zabezpieczenia społecznego. Komentarz do ustaw z orzecnictwem, wyd. II, WKP 2019). W obu przypadkach chodzi jednak o dwa odrębne świadczenia (emeryturę górniczą bez względu na wiek lub emeryturę górniczą ze względu na wiek oraz emeryturę powszechną), a jak wynika z przedstawionej wyżej wykładni art. 50a ustawy emerytalnej, jego ust. 1 i 2 dotyczą tego samego świadczenia, tj. emerytury ze względu na wiek, który został określony w obu tych jednostkach w dwóch wariantach (50 lub 55 lat) w zależności od długości trwania stażu pracy górniczej (15 lub 10 lat).

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

(J.C.)

[r.g.]

